

स्वराज्य अकॅडमी, पुणे

गुप्त काळखंड

पवनसर

- * गुप्त घराणे - संस्थापक क्षीगुप्त
- * प्रमुख राजे - १) चंद्रगुप्त पहिला
२) समुद्रगुप्त
३) चंद्रगुप्त दुसरा
४) शुद्धगुप्त

- * काळखंड - इ.स ३रे-६ वे शतक
- * सत्तेचे केंद्र - प्रयाग

* चंद्रगुप्त पहिला

- महाराजाधिराज - पदवी
- मिच्छवी राजकन्या कुमारदेवी
- सोबत विवाह
- विस्तार - पश्चिमेस प्रयाग
पूर्वेस मगधपर्यंत
- चंद्रगुप्त प्रथम - गुप्तसंवत् प्रवर्तक
- सर्वप्रथम नाणी पाडव्यास

समुद्रगुप्त

- संगीत प्रेमी
- भाष्यदान - ह्येसेन
- अश्वमेध यज्ञ
- नाण्यावर समुद्रगुप्ताची
वीणावादक प्रतिमा
- धर्मवाचन अहिष्णुतेचे घोषण
- नाण्यावर - सर्वराजोच्छेता पदवी
- इतर दिविजय घोषण
- पश्चिमेस वाकाटक सोडून सर्व राज्य
मांडालिक
- स्वतःला 'चक्रवर्ती' राजा म्हणून
- राजाश्रय → बौद्धपंडित वसुबंधू
विद्वान् असेन

- भारताचा नेपोलियन म्हणून
- पश्चिमेकडील १२ राज्यांना
मांडालिकाव
- विस्तार हिमालय
यमुना नर्मदा
- आलाहाबाद प्रयाग
मशरूती - वर्णन
- क्षीमेकेचा राजा भट्टेंद्र
पुत्राचा पुत्र गया
मेचे बौद्ध मंदिर बांधण्या
साठी स्वयंवर झाला
- कवीराज - सोहय्य

@ History 188 ← इतिहास विषयासाठी खुप महत्वाच्या टेलिग्राम चॅनेल

- * चंद्रगुप्त दुसरा
- ओक्य देव, देवगुप्त, देवराज देवदूत
 - पदवी - विक्रमांक, परमश्रावण विक्रमादित्य
 - नाग राजकुमारीशी विवाह
 - आपली मुलगी प्रभावती या विवाह वाढाटक राजा खुद्रसेन वशेवर केला
 - राजधानी दोन
 - पाटलीपुत्र
 - उज्जैन म्हणतात
 - चंद्रगुप्त दुसऱ्याच्या काळ 'आर्यसूक्त सुवर्णकाह'
 - विद्वान व कलाकार आश्रय
 - सोने, चांदी, तांबे चलनात
 - मंदिरे, धर्मशाळा, स्तूप निर्माण
 - नाणी
 - 1) शंख वाजवणारा चंद्रगुप्त
 - 2) छोड्यावर बसलेला चंद्रगुप्त
 - 3) सिंहासनाधिष्ठित देवी
 - 4) गरुडाच्या प्रतिमा
 - अभिजात संस्कृत वाड. मथाच्या सुवर्णकाह
 - कामिदास → संस्कृत वाड. मथाच्या सुवर्णगुणाच्या मुकुटमणी
 - चंद्रगुप्त दुसऱ्याच्या दरबाराने आश्रय

- त्याच्या दरबाराने नऊ शवे
- क्षपणाक - ज्योतिषी
 - धन्वंतरी - वैद्य
 - समरासिंह - क्रीडागार
 - वररुची - वैद्याकरणी
 - कामिदास - महाकवी
 - वेतालमह - मांत्रिक
 - घटकपुत्र - लेखक
 - शंकु - शिल्पज्ञ
 - पराहमिहिर - व्यंगोक्त

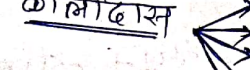
- शाकांच्या पराभव करण्यासाठी त्याला वाढाटकांच्या संबंधाच्या फायदा
- शाकांच्या शत्रू म्हणून त्याला शाकाक्षी

* पवन शर = इतिहास *

- * कुमारगुप्त → नामांका विश्वविद्यालय स्थापना
→ पहली → वाघु बाल पराक्रम
→ मल्लिदादित्य
→ महेंद्र कुमार
→ महेंद्र काव्य

- * चंद्रगुप्त → चंद्रगुप्त मौर्यनी बाह्यलेख्या
सुदर्शनी तमावाची डागडुजी
→ गुप्त वंशातील शेवटचा राजा
→ पदवी → विक्रमादित्य
कृमादित्य

* काही महत्वाचे मुद्दे *

- कालीदास मेघदूत
शृंगार
अभिज्ञानशाकुन्तलम्
मातृविकल्बिभ्रमम्
- * दुष्यंत राजा व
शाकुन्तला मिलने
कथा
- साहित्य

- शुद्धक → मृच्छकटिक नाटक
→ चारुदत्त व वसंतसेना
यांची प्रेमकहानी

* प्रशासन

- साम्राज्य → राजा
शुक्ली → उपरिक
विसय → विसयपन्ती
ग्राम → ग्रामिक / महत्तर

* साहित्य *

- 9) भास - स्वप्नवासवदत्ता
- उरुज्जंग
- प्रतिज्ञावैजंघ्रयणम्

- 3) असंग - योगाचार
- 4) कालमिहिर - बृहत्संहिता
- 5) आर्यभट्ट - पंचमसिद्धान्तक
- 6) ब्रह्म सिद्धान्त
- 7) चरक - आर्यभटीयम्
- 8) चरकसंहिता